

ISSN 2310-2896

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**ПЕРСПЕКТИВИ.
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ**

ВИПУСК № 2, 2024

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Засновник – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ПЕРСПЕКТИВИ. СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ № 2, 2024

ISSN 2310-2896

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 225 від 01.02.2024 року. Ідентифікатор медіа: R30-02646.

Журнал виходить 4 рази на рік і включений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») зі спеціальностей 033. Філософія та 054. Соціологія відповідно до Наказу МОН України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4).

Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського, протокол № 15 від 25.04.2024.

Друковані матеріали виражають позицію автора, яка не завжди поділяється редакційною колегією.

Передрук матеріалів здійснюється за умови обов'язкового посилання на «Перспективи. Соціально-політичний журнал».

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Редакційна колегія

Борінштейн Є. Р. – головний редактор, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Атаманюк З. М. – заступник головного редактора, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Балашенко І. В. – кандидат філософських наук, доцент, завідувачка наукового відділу (КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», Одеса, Україна)

Бліхар В. С. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та політології (Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, Україна)

Давід Шварц – Professor of Political Science (Тель-Авівський університет, Ізраїль)

Даніель Хасідім Ор-Шалон – Doctor of Philosophy in Economics (Тель-Авівський університет, Ізраїль)

Добролюбська Ю. А. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та методології науки (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Златица Плашійенкова – PhD, доктор філософії, філософський факультет (Університет Каменського в Братиславі, Словаччина)

Лісеєнко О. В. – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Огорокова В. В. – доктор філософських наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Орленко І. М. – доктор філософії, завідувач Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти (КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», Одеса, Україна)

Петінова О. Б. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Романенко М. І. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії (Дніпровська академія неперервної освіти, Дніпро, Україна)

Романенко С. С. – кандидат філософських наук, доктор економічних наук, доцент кафедри спортивних ігор і менеджменту фізичної культури (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Халапсіс О. В. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії та політології (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, Україна)

Шип С. В. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музикознавства (Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна)

Юшкевич Ю. С. – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, історії та політології (Одеський національний економічний університет, Одеса, Україна)

УДК 2:316.42(477)

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.29>**Фуркало Вікторія Станіславівна**

кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальних і правових дисциплін
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
вул. Садова, 28, м. Умань, Черкаська область, Україна
orcid.org/0000-0002-0502-3207

Фуркало Володимир Ісакович

кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальних і правових дисциплін
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
вул. Садова, 28, м. Умань, Черкаська область, Україна
orcid.org/0000-0002-4707-6788

РОЛЬ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ДЛЯ СОЦІУМУ

Актуальність проблеми. У статті проведено комплексний аналіз ролі релігієзнавства для сучасного соціуму. Зосередившись на питаннях релігійної ідентичності, стратегіях боротьби з релігійним екстремізмом, та державної політики у сфері релігій, було з'ясовано, як релігійні установи та їх лідери впливають на формування громадської думки та політичні переконання.

Мета статті – дослідити роль релігієзнавства для сучасного соціуму.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися філософські, загальнонаукові методи дослідження, а саме: аналіз і синтез, критико-конструктивний метод, порівняльний метод, філософський аналіз.

Результати дослідження. Проаналізовано внесок релігієзнавства у підвищення рівня освіченості щодо історичного та культурного значення різних релігій. Це включало вивчення історії релігій, їхніх впливів на суспільство та культуру, що допомогло зрозуміти взаємозв'язки між релігією, історією та суспільними змінами.

Охарактеризовано різні підходи до вирішення глобальних викликів, таких як екологічна криза та міжнародні конфлікти, через призму релігійних принципів. В цьому контексті було визначено потенціал релігійних вчень у формуванні більш стійкого та мирного світу, з акцентом на релігійних поглядах на природу та ролі релігійних традицій у мирному вирішенні конфліктів.

Крім того, детально висвітлено вплив релігійних вірувань на індивідуальну свідомість і поведінку, аналізуючи як релігійні норми та цінності формують особистісні та соціальні рішення і поведінку, що відкрило нові перспективи для розуміння взаємодії між особистісними переконаннями та соціальними очікуваннями.

На основі проведеного аналізу сформовано висновки, які полягають в тому, що на мікрорівні, релігієзнавство відкриває можливість для аналізу впливу релігійних переконань на індивідуальну свідомість, поведінку та моральні цінності. На макрорівні, воно досліджує взаємозв'язки між релігією та соціальними інститутами, включаючи вплив релігії на політичні системи, законодавство та міжнародні відносини. Релігієзнавство також важливе для розвитку міжкультурного діалогу та розуміння, як релігійне розмаїття впливає на глобальні взаємодії та конфлікти.

Висновки. Враховуючи своє багатомірне значення, релігієзнавство є ключовим для побудови інклюзивного, толерантного суспільства, що сприяє миру, взаєморозумінню та соціальній гармонії. Воно надає необхідні теоретичні та методологічні рамки для аналізу складних релігійних феноменів, їхньої ролі в історичному та сучасному контекстах, допомагаючи таким чином формувати більш глибоке розуміння суспільства та його розвитку.

Ключові слова: релігієзнавство, релігія, соціум, соціальна свідомість, ідентичність.

Вступ. У сучасному світі, що характеризується швидкими глобалізаційними процесами та інтенсивними міграційними потоками, актуальність досліджень у галузі релігієзнавства значно зростає. Значний інтерес до релігієзнавства викликаний його потенціалом у проведенні детального аналізу культурних та релігійних відмінностей, що сприяє, у свою чергу, гармонійній інтеграції різноманітних культурних та релігійних спільнот у поліетнічних суспільствах.

Зростаюча роль релігії у формуванні політичних та соціальних структур в багатьох країнах світу також підкреслює важливість релігієзнавства. Вивчення впливу релігійних інституцій та вірувань на суспільно-політичне життя набуває особливого значення, оскільки це може сприяти розумінню основних мотивів, що лежать в основі державних рішень, політичних конфліктів та законодавчих ініціатив.

Крім того, увага до релігієзнавства є критичною для розуміння і вирішення міжкультурних конфліктів, оскільки невідповідне або стереотипне сприйняття релігійних вірувань часто лежить в основі соціальних та культурних напружень. Глибоке розуміння різноманітних релігійних традицій та їх впливу на моральні цінності, етичні норми та особистісний розвиток відіграє ключову роль у формуванні стійкого та гармонійного суспільства.

Отже, вивчення ролі релігієзнавства для соціума потребує детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У період ХХ та ХХІ ст., Україна пережила значний релігійний ренесанс, який спонукав учених активно зайнятися дослідженнями у сфері релігієзнавства, з особливим акцентом на зміни у релігійному просторі та їх ролі у соціальних і політичних аспектах суспільства. Ці трансформації знайшли своє відображення в наукових дослідженнях фахівців різного профілю, включаючи філософів та соціологів.. Наприклад, С. Здіорук розкриває аспекти взаємодії між суспільством та релігією [3], тоді як М. Паращевін досліджує, як релігія виконує інтеграційну функцію [8]. Крім того, особливу роль відіграють наукові дослідження В. Войналовича, які зосереджуються на динаміці релігійних угруповань та їхньому впливі на формування ідентичності [2].

Питання взаємовпливу релігії та суспільства займають центральне місце у дослідженнях Є. Борінштейна [1], О. Лавриновича [14], І. Мякінченка [5], О. Недавної [6], С. Онищука [7].

Особливу увагу варто звернути на дослідження М. Паращевіна, який, опираючись на соціологічні дані, глибоко аналізує вплив релігійних організацій на соціальні зміни та вивчає, як ці зміни сприймаються громадянами України з урахуванням їхньої конфесійної приналежності [8].

Проаналізувавши наукові дослідження вчених, можемо стверджувати, на сьогодні не достатньо висвітлено роль релігієзнавства для соціума, що і обумовило детальне вивчення даної проблематики.

Мета статті –дослідити роль релігієзнавства для сучасного соціуму.

Методи дослідження. В роботі використано аналіз і синтез — це фундаментальні методи, які дозволяють розбирати об'єкт на складові частини (аналіз) та з'єднувати їх воєдино для узагальнення результатів (синтез), критико-конструктивний метод — цей метод включає критичне оцінювання існуючих теорій або практик та пропонування альтернативних рішень або покращень, порівняльний метод — використовується для зіставлення різних явищ, ідей чи теорій з метою виявлення їх схожостей та відмінностей та філософський аналіз — метод, який застосовується для дослідження глибинних концептуальних та метафізичних питань, часто з використанням логічних та аргументативних засобів. Ці методи допомагають систематизувати підходи до дослідження та надають засоби для глибокого аналізу та порівняння наукових матеріалів.

Результати дослідження. Релігієзнавство, як галузь гуманітарних наук, зосереджує свої зусилля на дослідженні природи, закономірностей виникнення та розвитку релігії у контексті культурної еволюції, включаючи аналіз впливу релігії на суспільство, соціальні групи та індивідуальну свідомість.

Основним завданням релігієзнавства є дослідження унікальних характеристик релігійного феномену, вивчення механізмів його впливу на індивідуальний та колективний рівні буття,

а також аналіз специфіки функціонування релігії в історичному розвитку суспільства. Важливим аспектом є також взаємодія релігії з іншими сферами культури, такими як мораль, мистецтво, наука.

Релігієзнавство включає в себе два основні напрями дослідження релігії:

- 1) на релігійному рівні, де релігія розглядається у своїх власних вимірах і контекстах;
- 2) на філософському рівні, де аналізуються більш глибокі філософські, етичні та метафізичні аспекти релігійних вірувань та практик. У центрі наукових досліджень релігієзнавства перебуває людина як носій релігійної свідомості, суб'єкт пізнання та активний учасник релігійних практик. [9, с. 67].

Такий підхід в релігієзнавстві набуває особливої ваги в сучасному світі, де релігія продовжує впливати на різноманітні аспекти суспільного життя. Вивчення релігійних феноменів забезпечує глибше розуміння культурної та соціальної динаміки, що важливо для забезпечення міжкультурної взаємодії та розуміння сучасних соціальних процесів.

Однією з ключових характеристик релігії є її функціональність, яка охоплює ряд соціальних функцій, необхідних для розвитку і підтримки спільноти віруючих. Релігійний комплекс виконує важливі координаційні та ієрархічні ролі в суспільстві, що можуть бути поділені на декілька основних категорій: світоглядно-сенсові, ціннісно-регулятивну, соціально-організаційну, та комунікативно-трансляційну.

Серед основних функцій релігії виділяються ті, які мають значний вплив на особистість, спільноти та структури суспільства. Релігієзнавці висвітлюють різні аспекти цих функцій, серед яких знаходяться світоглядна, компенсаторна, комунікативна, регулятивна, інтегративна, культуротранслююча, легітимна, інформаційна, виховна, дисциплінуюча, етична, нормативна, знакова, естетична, політико-ідеологічна, правова, екологічна, гедоністична, ейфорична та інші. Ця різноманітність функцій відображає універсальність релігії в контексті різних сфер людського життя [11, с. 12].

Важливо зазначити, що вибір релігійного або атеїстичного світогляду залишається особистою справою кожної людини. Однак, глибоке розуміння релігій і створення атмосфери терпимості є ключовими для виховання громадян в дусі демократичних цінностей. Релігієзнавство, таким чином, сприяє розвитку більш гармонійного та інклюзивного суспільства, де повага до різноманітних вірувань є основою для спільного розвитку та взаєморозуміння.

Релігієзнавство здійснює вагомий вплив на різноманітні аспекти суспільного життя, і не просто вивчає релігійні вірування та практики, але й розглядає їх в контексті ширших соціальних процесів, культурного розмаїття, історії та етики. У сучасному світі, де нації стають все більш мультикультурними, релігієзнавство допомагає сприяти взаєморозумінню та толерантності між різними релігійними та етнічними групами.

Так, центральне місце в процесі розвитку соціальної свідомості займає релігієзнавство, оскільки воно допомагає осмислити та зрозуміти моральні та етичні норми, які є необхідними для підтримки стабільності та гармонії в суспільстві. Дослідження релігійних систем і вірувань дозволяє людям зрозуміти основоположні принципи, які формують їхні цінності та поведінку, що важливо для спільного життя в суспільстві з різноманітними культурними та релігійними групами [4, с. 225].

Як відомо, релігієзнавство вносить вклад у формування глибокого розуміння моральних та етичних норм. Через вивчення різних релігійних традицій та їхніх вчень, люди набувають знання про різноманітні підходи до етики, моралі та життєвих цінностей, що сприяє розвитку критичного мислення та здатності зрозуміти та поважати різні погляди, які є необхідним для підтримки соціальної гармонії та толерантності.

Крім того, релігієзнавство сприяє підвищенню освіченості щодо історичного та культурного внеску різних релігій у формування сучасних цивілізацій. Вивчаючи історію релігій, люди дізнаються про важливі історичні події, релігійні лідерів, священні тексти та обряди, які формували суспільства протягом століть. Це допомагає зрозуміти культурне розмаїття та взаємозв'язок між релігією та історією, культурою, політикою та соціальними змінами.

У контексті суспільно-політичних вивчень, релігієзнавство виступає інструментарієм для аналізу впливу релігійних переконань та інституцій на політичні процеси та ухвалення рішень. Дане поле знань відкриває можливості для глибокого розуміння комплексних взаємодій між релігійними та політичними структурами, а також сприяє вивченню актуальних питань, що стосуються релігійної толерантності та свободи віросповідання.

Перш за все, в контексті релігієзнавчих досліджень, аналіз взаємозв'язків між релігією та державою займає центральне місце. Вивчення різних моделей цих відносин, від сепарації церкви від держави до їх тісної інтеграції, виявляється необхідним для розуміння механізмів, через які релігійні ідеї та організації впливають на політичну арену. Це, в свою чергу, включає аналіз політичних структур, законодавчих ініціатив та політичних рішень, що формуються під впливом релігійних доктрин.

Особливе значення відіграє вивчення історичних та сучасних тенденцій у взаєминах між різними релігійними групами дозволяє глибше зрозуміти виклики, які постають перед суспільствами у контексті забезпечення релігійного розмаїття та міжконфесійного діалогу. У рамках релігієзнавства особливе місце займають питання, які торкаються релігійної ідентичності та стратегій протидії релігійному екстремізму, а також аналізу державної політики в контексті релігійних практик та вірувань. Ці питання важливі для розуміння способів, якими релігійні установи та їх лідери можуть впливати на формування громадської думки, політичні переконання та поведінку особистостей у суспільстві [11].

Вивчення механізмів, за допомогою яких релігійні повідомлення та доктрини впливають на суспільну свідомість та політичні вибори, є критично важливим для розуміння динаміки політичних процесів у релігійно різноманітних суспільствах.

Загалом, релігієзнавство надає важливі інструменти для глибокого аналізу суспільно-політичних процесів, дозволяючи зрозуміти складні взаємозв'язки між релігією, політикою та суспільством, а також виявляє шляхи вирішення потенційних конфліктів та підтримання соціальної гармонії.

У рамках сучасних глобальних викликів, таких як екологічна криза та міжнародні конфлікти, релігієзнавство набуває вагомого значення. Ця галузь науки вносить важливий вклад у пошук шляхів розв'язання цих складних проблем через аналіз та застосування релігійних принципів, які можуть сприяти формуванню більш стабільного та миролюбного світу.

Передусім, важливо відмітити, що багато релігійних традицій містять вчення, які акцентують на гармонії з природою та відповідальному ставленні до навколишнього середовища. Ці вчення можуть слугувати моральною основою для розробки та реалізації екологічно стійких практик. Релігієзнавчі дослідження таких принципів (взаємоповага та толерантність, насильство як останній засіб, співчуття та милосердя, справедливість та рівність, універсальність любові та братерства) відкривають перспективи для інтеграції традиційних релігійних поглядів у сучасні екологічні стратегії, що може сприяти ефективнішому вирішенню глобальних екологічних проблем.

Крім того, у контексті міжнародних конфліктів, релігієзнавство відіграє роль медіатора, досліджуючи як релігійні вчення та практики можуть сприяти мирному вирішенню конфліктів та побудові міжкультурного діалогу. Один з найвідоміших прикладів, коли релігійні вчення та практики сприяли мирному вирішенню конфліктів та побудові міжкультурного діалогу, можна знайти в діяльності Махатми Ганді у Індії, який був адептом ахімси, принципу ненасильства, що глибоко укорінений в індуїзмі, джайнізмі та буддизмі. Він використовував цей принцип як основу для мирної боротьби за незалежність Індії від британського колоніального правління. Через громадянську непокору та мирні марші, такі як знаменитий «Марш солі», Ганді демонстрував силу ненасильницького опору і зібрав разом людей різних релігійних та культурних груп Індії. Іншим прикладом є діяльність Мартіна Лютера Кінга, який, надихнувшись філософією Ганді, використовував християнські принципи любові, милосердя та ненасильства у боротьбі за громадянські права афроамериканців у США. Його зусилля сприяли покінченню з сегрегацією та закладенню основ для більш справедливого суспільства [10, с. 56].

Релігійні традиції часто закликають до миру, прощення та взаєморозуміння, що є критично важливими компонентами у процесах мирного врегулювання. Відповідно, аналіз релігійних підходів до вирішення конфліктів та налагодження діалогу між різними групами може забезпечити цінні внески у розв'язання міжнародних напружень.

Вивчення цих релігійних принципів та їх застосування у повсякденному житті стає ключовим елементом у розв'язанні глобальних викликів. Релігієзнавство, таким чином, виступає не тільки як академічна дисципліна, але й як практичний інструмент, що сприяє розробці інноваційних підходів до вирішення нагальних проблем сучасності. Отже, воно відіграє незамінну роль у формуванні більш гармонійного та стійкого світу, використовуючи глибоке розуміння релігійних вчень та їх застосування у вирішенні глобальних проблем.

У психологічній перспективі, релігієзнавство надає важливі інструменти для аналізу впливу релігійних вірувань на індивідуальну свідомість і поведінку. Ця галузь досліджень відіграє ключову роль у вивченні внутрішніх мотивацій та ціннісних систем, які формуються під впливом релігійного досвіду, що, у свою чергу, впливає на міжособистісні та суспільні відносини.

Основним завданням у цьому контексті є ідентифікація та розуміння механізмів, за допомогою яких релігійні вірування впливають на формування світогляду, що охоплює вивчення того, як релігійні ідеї та концепції моделюють уявлення про світ, етичні норми та особистісну ідентичність. Такі дослідження допомагають виявити зв'язки між релігійними переконаннями та вибором життєвих стратегій індивідів.

Науковий аналіз також зосереджується на впливі релігійних практик на психологічне благополуччя. Медитаційні техніки, молитви та ритуали можуть сприяти психологічній стабільності, зниженню рівня стресу та формуванню відчуття спільноти, що можуть бути важливими факторами у підтримці емоційного балансу та соціальної адаптації [1, с. 15].

Водночас, релігієзнавство дозволяє аналізувати роль релігійних вірувань у формуванні моральних та етичних кодексів. Визначення того, як релігійні норми та цінності впливають на поведінку та рішення, є ключовим для розуміння взаємодії між особистісними переконаннями та соціальними очікуваннями.

Таким чином, релігієзнавство як академічна та практична дисципліна відіграє критично важливу роль у сучасному суспільстві, допомагаючи зрозуміти складність та різноманіття релігійного досвіду, а також його значення для різних аспектів суспільного життя.

Висновок. Розглядаючи комплексну роль релігієзнавства у суспільстві, можна стверджувати, що ця дисципліна є фундаментальною для розуміння суспільних динамік та культурного різноманіття. Релігієзнавство, як академічна галузь, забезпечує глибокий аналіз релігійних систем, вірувань та практик, що мають значний вплив на соціальні, політичні, етичні та культурні аспекти людського життя.

На мікрорівні, релігієзнавство відкриває можливість для аналізу впливу релігійних переконань на індивідуальну свідомість, поведінку та моральні цінності. На макрорівні, воно досліджує взаємозв'язки між релігією та соціальними інститутами, включаючи вплив релігії на політичні системи, законодавство та міжнародні відносини. Релігієзнавство також важливе для розвитку міжкультурного діалогу та розуміння, як релігійне розмаїття впливає на глобальні взаємодії та конфлікти.

Враховуючи своє багатовимірне значення, релігієзнавство є ключовим для побудови інклюзивного, толерантного суспільства, що сприяє миру, взаєморозумінню та соціальній гармонії. Воно надає необхідні теоретичні та методологічні рамки для аналізу складних релігійних феноменів, їхньої ролі в історичному та сучасному контекстах, допомагаючи таким чином формувати більш глибоке розуміння суспільства та його розвитку.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні взаємодії між релігією та сучасними соціальними викликами, такими як глобалізація, міжкультурні конфлікти та екологічна свідомість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борінштейн Є. Роль релігійного фактору у трансформаціях сучасного українського суспільства. *Перспективи*. 2017. № 1 (71). С. 9–16.
2. Войналович В. А. Динаміка конфесійних процесів у сучасній Україні: інституційні та ідентифікаційні аспекти. *Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні*. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2017. С. 169–228.
3. Здіорук С. І. Суспільно-релігійні відносини: виклики України ХХІ століття : монографія. Київ : Знання України, 2005. 552 с.
4. Лавринович О. Релігійні організації як чинник формування громадянського суспільства в Україні. *Українське релігієзнавство*. 2015. № 73. С. 224–229.
5. М'якинченко І. О. Участь церков і релігійних організацій у законотворчому процесі в період незалежності України. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 131. С. 105–108.
6. Недавня О. Релігійно-церковний чинник в патріотичному вихованні. *Українське релігієзнавство*. 2016. № 78. С. 81–96.
7. Онищук С., Петрівський П. Соціокультурне значення церкви для сучасних демократичних трансформацій в Україні. *Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць*. 2016. Вип. 1 (52). С. 27–33.
8. Паращевін М. А. Інтегративна роль релігії : історико-соціологічний нарис. Київ : Інститут соціології НАН України, 2004. 152 с.
9. Пірен М. І. Соціологія релігії: Підручник. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 344 с.
10. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
11. Титов В. Д., Качурова С. В., Барабаш О. В. Релігієзнавство. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: Право, 2004. 272 с.

REFERENCES

1. Borinshtein Ye. (2017) Rol relihiinoho faktoru u transformatsiakh suchasnoho ukrainskoho suspilstva [The role of the religious factor in the transformations of modern Ukrainian society]. *Perspektyvy*, 1 (71), 9–16. (in Ukrainian)
2. Voinalovych V. A. (2017) Dynamika konfesiinykh protsesiv u suchasniy Ukra-yini: instytutsiini ta identyfikatsiini aspekty [Dynamics of confessional processes in modern Ukraine: institutional and identification aspects]. *Etnopolitychnyi kontekst sotsiokulturnykh transformatsii u suchasniy Ukraini*. Kyiv : IPiEnD im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 169–228. (in Ukrainian)
3. Zdioruk S. I. (2005) Suspilno-relihiini vidnosyny: vyklyky Ukrainy KhKhI stolittia [Socio-religious relations: challenges of Ukraine of the 21st century]: monohrafiia. Kyiv : Znannia Ukrainy. (in Ukrainian)
4. Lavrynovych O. (2015) Relihiini orhanizatsii yak chynnyk formuvannia hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Religious organizations as a factor in the formation of civil society in Ukraine]. *Ukrainske relihiieznavstvo*, 73, 224–229. (in Ukrainian)
5. Miakinchenko I. O. (2018) Uchast tserkov i relihiinykh orhanizatsii u zakonotvorchomu protsesi v period nezalezhnosti Ukrainy [The participation of churches and religious organizations in the law-making process during the period of independence of Ukraine]. *Hileia : naukovyi visnyk.*, 131, 105–108. (in Ukrainian)
6. Nedavnia O. (2016) Relihiino-tserkovnyi chynnyk v patriotychnomu vykhovanni [Religious and church factor in patriotic education. Ukrainian religious studies]. *Ukrainske relihiieznavstvo*, 78, 81–96. (in Ukrainian)
7. Onyshchuk S., Petrivskiy P. (2016) Sotsiokulturne znachennia tserkvy dlia suchasnykh demokratychnykh transformatsii v Ukraini [Sociocultural significance of the church for modern democratic transformations in Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, 1 (52), 27–33. (in Ukrainian)
8. Parashchevin M. A. (2004) Intehratyvna rol relihii : istoryko-sotsiolohichnyi narys [Integrative role of religion: historical and sociological essay]. Kyiv : Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy. (in Ukrainian)

9. Piren M. I. (2008) Sotsiologhiia relihii [Sociology of religion]: Pidruchnyk. K.: DP «Vydavnychiy dim «Personal».(in Ukrainian)

10. Plakhtii M. P., Suliatytska T. V. (2023) Relihiieznavstvo [Religious studies]: navchalnyi posibnyk. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka. (in Ukrainian)

11. Tytov V. D., Kachurova S. V., Barabash O. V. (2004) Relihiieznavstvo [Religious studies]. Pidruchnyk dlia studentiv yurydychnykh spetsialnostei vyshchykh navchalnykh zakladiv. Kharkiv: Pravo. (in Ukrainian)

Furkalo Victoria Stanislavivna

Candidate of Philosophical Sciences,
Assistant professor at the Department of Social and Legal Disciplines
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
2, Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0502-3207

Furkalo Volodymyr Isakovych

Candidate of Philosophical Sciences,
Assistant professor at the Department of Social and Legal Disciplines
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
2, Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4707-6788

THE ROLE OF RELIGIOUS STUDY FOR SOCIETY

The urgency of the problem. *The article provides a comprehensive analysis of the role of religious studies for modern society. Focusing on issues of religious identity, strategies for combating religious extremism, and state policy in the field of religions, it was clarified how religious institutions and their leaders influence the formation of public opinion and political beliefs.*

The purpose. *The purpose of the article is to investigate the role of religious studies for modern society.*

Methods of research. *Philosophical, general scientific methods of research were used to achieve the goal, namely: analysis and synthesis, critical-constructive method, comparative method, philosophical analysis.*

Research results. *The contribution of religious studies to raising the level of education regarding the historical and cultural significance of various religions is analyzed. This included the study of the history of religions, their effects on society and culture, which helped to understand the relationships between religion, history and social change.*

Various approaches to solving global challenges, such as the environmental crisis and international conflicts, through the prism of religious principles are characterized. In this context, the potential of religious teachings in the formation of a more stable and peaceful world was determined, with an emphasis on religious views on nature and the role of religious traditions in the peaceful resolution of conflicts.

In addition, the impact of religious beliefs on individual consciousness and behavior is covered in detail, analyzing how religious norms and values shape personal and social decisions and behavior, which opened new perspectives for understanding the interaction between personal beliefs and social expectations.

On the basis of the conducted analysis, the conclusions were formed, which are that at the micro level, religious studies opens up an opportunity to analyze the influence of religious beliefs on individual consciousness, behavior and moral values. At the macro level, it examines the relationship between religion and social institutions, including the influence of religion on political systems, law, and international relations. Religious studies are also important for developing intercultural dialogue and understanding how religious diversity affects global interactions and conflicts.

Conclusions. *Given its multidimensional importance, religious studies is key to building an inclusive, tolerant society that promotes peace, mutual understanding, and social harmony. It*

provides the necessary theoretical and methodological framework for the analysis of complex religious phenomena, their role in historical and contemporary contexts, thus helping to form a deeper understanding of society and its development.

Key words: *religious studies, religion, society, social consciousness, identity.*

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

Ефендієва Кенюль Рагім гизи

КОНЦЕПЦІЇ ПРО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В АНТИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....4

ФІЛОСОФСЬКА ОНТОЛОГІЯ

Крезе Олексій Олександрович

«МЕТАІСТИНА» ТА «МЕТАЗНАННЯ» В ОНТОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ.....11

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Букіна Тетяна Вікторівна, Маринець Надія Василівна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ.....22

Поцюрко Марія Михайлівна

ХРИСТИЯНСЬКЕ ПІДГРУНТЯ ФІЛОСОФІЇ СВОБОДИ Г. СКОВОРОДИ:
СУЧАСНА ЦІННІСНА РЕЦЕПЦІЯ.....30

Починок Ірина Борисівна, Григорків-Коротчук Ірина Романівна

ФЕНОМЕН ТІЛЕСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ.....37

Ханжи Володимир Борисович

ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ У ТЕОРІЇ ЕВОЛЮЦІОНІЗМУ:
СУПЕРЕЧЛИВІ МОМЕНТИ ТА КРИТИЧНІ СТРИЛИ.....46

Черненко Володимир Олександрович

ФРІДРІХ НІЦШЕ: «ЖЕСТ, СПРЯМОВАНИЙ НА МЕЖУ,
АБО АБЕТКА ДЛЯ ВСІХ І НІ ДЛЯ КОГО».....58

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Атаманюк Зоя Миколаївна

БАЗОВІ ЦІННОСТІ В ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ.....65

Білокопитов Володимир Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КИТАЮ: СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД.....72

Білоусова Кіра Олексіївна

ФІЛОСОФСЬКІ ЕЛЕМЕНТИ СЕНСУ БУТТЯ: ЛЮБОВ, ЗНАННЯ, ЕСТЕТИКА.....82

Борканюк Алла Борисівна, Шультін Сергій Олександрович

ФІЛОСОФІЯ І КУЛЬТУРА МІНЛИВОСТІ СЬОГОДЕННЯ.....88

Бороденко Олег Віталійович

ДЕРЖАВА ЯК КОМУНІКАЦІЯ ТА ДІАЛОГ.....94

Ворніков Віктор Іванович

СОЦІАЛЬНА «ПРАМІДАЛЬНІСТЬ» КОНВЕЦІОНАЛЬНОГО УСПІХУ:
ТРИ ГРАНІ ВИМІРНОСТІ.....100

Гречкосій Руслан Миколайович

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В ГОРИЗОНТІ РІЗНИХ КУЛЬТУРНИХ ПАРАДИГМ.....109

Добровольська Вікторія Анатоліївна, Гоян Ігор Миколайович, Дойчик Максим Вікторович МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ.....	116
Зуєв Віталій Миколайович, Новіков Борис Володимирович, Франко Наталія Олександрівна УКРАЇНА: ТВОРЧИЙ ЗАПИТ НА ЗЛАМ АВТОРИТАРИЗМУ.....	122
Козленко Павло Юхимович КОНЦЕПТУАЛЬНО ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНОЦИДУ: ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ МОРАЛІ.....	130
Кудря Ігор Георгійович, Якубець Віталій Олександрович ЗМІНА ХАРАКТЕРУ ЗНАННЯ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ (Т. ВЕБЛЕН).....	137
Куліченко Володимир Вікторович, Сіньковська Тетяна Вікторівна ФІЛОСОФІЯ КОНФЛІКТУ: НАУКОВЕ РОЗУМІННЯ ПРИЧИН РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	143
Mehraliyeva Ulviya Tajir THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CONTEMPORARY SOCIETY.....	151
Музиченко Ганна В'ячеславівна, Борінштейн Євген Русланович ФІЛОСОФІЯ ФАНДРАЙЗИНГУ: СОЦІОКУЛЬТУРНЕ БАЧЕННЯ.....	160
Palchynska Mariana Viktorivna THE RELIGIOUS LIFE REPRESENTATION IN THE VIRTUAL SPACE OF MODERN SOCIETY.....	169
Петінова Оксана Борисівна, Романенко Сергій Степанович, Гращенко Ніна Геннадіївна НОМО ЕСНОМІС ТА СУЧАСНІ КОНТЕКСТИ ГУМАНІСТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ БІЗНЕСУ.....	180
Суріна Ганна Юріївна, Мірошкіна Наталія Валеріївна СВІТОГЛЯДНІ Й ЦІННІСНІ ПІДХОДИ ЗАСНОВНИКІВ АГРОБІОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.....	190
Щербенко Едуард Васильович МОДЕРН, ГЕНЕРАЦІЯ І ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ.....	200
ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ	
Okorokova Vira Viktorivna CYBER SOCIALIZATION AS AN INDICATOR OF THE TRANSFORMATION OF PERSONAL IDENTITY IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF SOCIETY.....	206
ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ	
Кондратьєва Ірина Владиславівна, Балинець Артур Віталійович ІСТОРІОГРАФІЯ ОРІЄНТАЛЬНОГО ХРИСТІЯНСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ТОЛЕРАНТНОСТІ: ДОСВІД ГАРАНТУВАННЯ РЕЛІГІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....	214
Панчук Ірина Іванівна, Пономаренко Олександр Іванович СИМВОЛ ВОДИ ЯК БРАМИ ПОТОЙБІЧЧЯ В НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ УКРАЇНЦІВ.....	224

Фуркало Вікторія Станіславівна, Фуркало Володимир Ісакович

РОЛЬ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ДЛЯ СОЦІУМУ 232

**СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА,
СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ**

Молоціян Анастасія Олександрівна

**ПРО «БАНАЛЬНІСТЬ» ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
В ПЕРІОД ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ (2014-2024).....**

240